इति ब्रह्मवैवर्त्ते श्रीकृष्णजन्मखण्डे ७०।१-१८ ॥
दुःस्वप्ना यथा,—

नन्द उवाच।

"श्रुतं सर्व्वं महाभाग दुःस्वप्नं कथय प्रभो।
उवाच तत्र भगवान् श्रूयतामिति तद्वचः॥"

श्रीभगवानुवाच।

"स्वप्ने हसति यो हर्षाद्दिवाहं यदि पश्यति।
नर्त्तनं गीतमिष्टञ्च विपत्तिस्तस्य निश्चितम्॥
दन्ता यस्य विपीद्यन्ते विचरन्तञ्च पश्यति॥
धनहानिर्भवेत्तस्य पीड़ा चापि शरीरजा॥
अभ्यङ्गितस्तु तैलेन यो गच्छेद्दक्षिणां दिशम्।
खरोष्ट्रमहिषारूढ़ो मृत्युस्तस्य न संशयः॥
स्वप्ने चूर्णं जवापुष्पमशोकं करवीरकम्।
विपत्तिस्तस्य तैलञ्च लवणं यदि पश्यति॥
नग्नां कृष्णां छिन्ननासां शूद्रस्य विधवां तथा।
कपर्द्दकं तालफलं दृष्ट्वा शोकमवाप्नुयात्॥
स्वप्ने रुष्टं ब्राह्मणञ्च ब्राह्मणीं कोपसंयुताम्।
विपत्तिश्च भवेत्तस्य लक्ष्मीर्याति गृहाद्ध्रुवम्॥
वनपुष्पं रक्तपुष्पं पलाशञ्च सुपुष्पितम्।
कार्पासं शुक्लवस्त्रञ्च दृष्ट्वा दुःखमवाप्नुयात्॥
गायन्तीञ्च हसन्तीञ्च कृष्णाम्बरधरां स्त्रियम्।
दृष्ट्वा कृष्णाञ्च विधवां नरो मृत्युमवाप्नुयात्॥
देवता यत्र नृत्यन्ति गायन्ति च हसन्ति च।
आस्फोटयन्ति धावन्ति तस्य देशो विनश्यति॥
वान्तं मूत्रं पुरीषं वा वैद्यं रौप्यं सुवर्णकम्।
प्रत्यक्षमथवा स्वप्ने जीवितं दशमासिकम्॥
कृष्णाम्बरधरां नारीं कृष्णमाल्यानुलेपनाम्।
उपगूहति यः स्वप्ने तस्य मृत्युर्भविष्यति॥
मृतं वत्सञ्च सुण्डञ्च मृगस्य च नरस्य वा।
यः प्राप्नोत्यस्थिमालाञ्च विपत्तिस्तस्य निश्चितम्।
अभ्यङ्गितस्तु हविषा चौरेण मधुनापि वा।
तक्रेणापि गुड़ेनैव पीड़ा तस्य विनिश्चितम्॥
रथं खरोष्ट्रसंयुक्तं एकाकी योऽधिरोहयेत्।
तत्रस्थोऽपि च जागर्त्ति मृत्युरेव न संशयः॥
रक्ताम्बरधरां नारीं रक्तमाल्यानुलेपनाम्।
उपगूहति यः स्वप्ने व्याधिस्तस्य विनिश्चितम्।
पतितं नखकेशञ्च निर्व्वाणाङ्गारमेव च।
भस्मपूर्णां चितां दृष्ट्वा लभते मृत्युमेव च॥
श्मशानं शुष्ककाष्ठञ्च तृणानि लोहमेव च।
मसीञ्च किञ्चित् कृष्णां वा दृष्ट्वा दुःखं लभेत् ध्रुवम्॥
पादुकां फलकं रक्तपुष्पमाल्यं भयानकम्।
माषं मसूरं मुद्गं वा दृष्ट्वा सद्यो व्रणं लभेत्॥
कण्टकं सरलं काकं भल्लूकं वानरं खरम्।
पूयं गात्रमलं स्वप्ने केवलं व्याधिकारणम्॥
भग्नभाण्डं क्षतं गृद्रं गलत्कुष्ठञ्च रोगिणम्।
रक्ताम्बरञ्च जटिलं शूकरं महिषं खरम्॥
अन्धकारं महाघोरं मृतजीवं भयानकम्।
दृष्ट्वा स्वप्ने योनिछिद्रं विपत्तिं लभते ध्रुवम्॥
कुबेररूपं म्लेच्छञ्च यमदूतं भयङ्करम्।
पाशहस्तं पाशमलं दृष्ट्वा मृत्युं लभेन्नरः॥
ब्राह्मणो ब्राह्मणी बाला बालको वा सुतः सुता
विदायं कुरुते कोपात् दृष्ट्वा दुःखमवाप्नुयात्॥
कृष्णपुष्पञ्च तन्माल्यं शस्त्रशस्त्रास्त्रधारिणम्।
म्लेच्छाञ्च विकृताकारां दृष्ट्वा मृत्युं लभेत् ध्रुवम्॥
वाद्याञ्च नर्त्तनं गीतं गायनं रक्तवाससम्।
मृदङ्गवाद्यमानन्दं दृष्ट्वा दुःखं लभेद्ध्रुवम्॥
वाद्यां स्थाने वाद्यमिति वा पाठः।
आनन्दं स्थाने आनद्धमिति युक्तम्।
मल्यादि धारयेद्यो हि तद्भ्रातुर्म्मरणं ध्रुवम्॥
छिन्नं वापि कबन्धं वा विकृतं वा मुक्तकेशिनम्।
चिन्नं नृत्यञ्च कुर्व्वन्तं दृष्ट्वा मृत्युं लभेन्नरः॥
मृतो वापि मृता वापि कृष्णा म्लेच्छा भयानका।
उपगूहति यं स्वप्ने तस्य मृत्युर्व्विनिश्चितः॥
येषां दन्ताश्च भग्नाश्च केशाश्चापि पतन्ति च।
धनहानिर्भवेत्तेषां पीड़ा वा तच्छरीरजा॥
उपद्रवन्ति यं स्वप्ने शृङ्गिणो दंष्ट्रिणोऽपि वा।
बालका मानवाश्चैव तस्य राजकुलाद्भयम्॥
छिन्नं भग्नं पतन्तञ्च शिलावृष्टिं तुषं चुरम्।
रक्ताङ्गारं भस्मवृष्टं दृष्ट्वा दुःखमवाप्नुयात॥
गृहं पतन्तं शैलं वा धूमकेतुं भयानकम्।
भग्नस्कन्धं तरोर्व्वापि दृष्ट्वा दुःखमवाप्नुयात्॥
रथगेहशैलवृषगोहस्तितुरगात् खरात्।
पतन्ति भूमौ ये स्वप्ने विपत्तिस्तस्य सङ्कुला॥
उच्चैः पतन्ति गर्त्तेषु भस्माङ्गारचितासु च।
चारकुण्डेषु चूर्णेषु मृत्युस्तेषां न संशयः॥
बलाद्गृह्णाति दुष्टश्च कवचञ्च यस्य मस्तकात्।
पितुर्नाशो भवेत्तस्य गुरोर्व्वापि नृपस्य वा॥
सुरभी यस्य गेहाद् याति वत्सा सवत्सिका।
प्रयाति पापिनस्तस्य लक्ष्मीरपि वसुन्धरा॥
पाशेन कृत्वा बद्धञ्च यं गृहीत्वा प्रयान्ति च।
यमदूताश्च ये म्लेच्छास्तस्य मृत्युर्न संशयः॥
गणको ब्राह्मणो वापि ब्राह्मणो वा गुरुस्तथा।
परिरुष्टः शपति यं विपत्तिस्तस्य निश्चितम्॥
विरोधिनश्च काकाश्च कुक्कुरा भल्लुकास्तथा।
पतन्त्यागत्य यद् गात्रे तस्य मृत्युर्न संशयः॥
महिषा भल्लुका उष्ट्राः शूकरा गर्द्दभास्तथा।
रुष्टा धावन्ति यं स्वप्ने सरोगो निश्चितं भवेत्॥"

तेषां शान्तिर्यथा, —

"रक्तचन्दनकाष्ठानि घृताक्तानि च यो जुहुयात्।
गायत्र्याश्च सहस्रेण तेन शान्तिर्व्विधीयते॥
सहस्रधा जपेद्यो हि भक्त्या तं मधुसूदनम्।
निष्पापोऽपि भवेत् सोऽपि दुःस्वप्नः सुस्वप्नो भवेत्॥
अच्युतं केशवं विष्णुं हरिं सत्यं जनार्द्दनम्।
हंसं नारायणञ्चैव एतन्नामाष्टकं शुभम्॥
शुचिः पूर्व्वमुखः प्राज्ञो दशकृत्वश्च यो जपेत्।
निष्पापो हि भवेत् सोऽपि दुःस्वप्नः सुस्वप्नो भवेत्॥
विष्णुं नारायणं कृष्णं माधवं मधुसूदनम्।
हरिं नरहरिं रामं गोविन्दं दधिवामनम्॥
शुचिः पूर्व्वमुखो भूत्वा भक्तिश्रद्धायुतो जपेत्।
निष्पापो हि भवेत् सोऽपि दुःस्वप्नः सुस्वप्नो भवेत्॥
भक्त्या चैतानि भद्राणि दश नामानि यो जपेत्।
शतकृत्वो भक्तियुक्तो जन्मा रोगी च रोगतः॥
लक्षधा हि जपेद्यो हि बन्धनान्मुच्यते ध्रुवम्।
जन्मा च दशलक्षञ्च महाबन्ध्या प्रसूयते॥
हविष्याशी यतः शुद्धो दरिद्रो धनवान् भवेत्।
शतलक्षञ्च जन्मा च जीवन्मुक्तो भवेन्नरः॥
ॐ शिवं दुर्गां गणपतिं कार्त्तिकेयं दिनेश्वरम्।
धर्म्मं गङ्गाञ्च तुलसीं राधां लक्ष्मीं सरस्वतीम्॥
नामान्येतानि भद्राणि जले स्नात्वा च योऽजपेत्।
वाञ्छितञ्च लभेत् सोऽपि दुःस्वप्नः सुस्वप्नो भवेत्॥
ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं पूर्व्वं दुर्गतिनाशिन्यै महामायायै स्वाहा।
कल्पवृक्षो हि लोकानां मन्त्रः सप्तदशाक्षरः।
शुचिश्च दशधा जप्ता दुःस्वप्नः सुस्वप्नो भवेत्॥
शतलक्षजपेनैव मन्त्रसिद्धिर्भवेन्नृणाम्।
सिद्धमन्त्रश्च लभते सर्व्वसिद्धिञ्च वाञ्छितम्॥
ॐ नमो मृत्युञ्जयायेति स्वाहान्तं लक्षधा जपेत्।
दृष्ट्वा च मरणं स्वप्ने शतायुश्च भवेन्नरः॥
पूर्व्वोत्तरमुखो भूत्वा स्वप्नं प्राज्ञे प्रकाशयेत्॥
काश्यपे दुर्गते नीचे देवब्राह्मणनिन्दके।
मूर्खे चैवानभिज्ञे च न च स्वप्नं प्रकाशयेत्॥
अश्वत्थे गणके विप्रे पितृदेवार्च्चनेषु च।
आचार्य्ये वैष्णवे मित्रे दिवास्वप्नं प्रकाशयेत्॥
इति ते पुण्यमाख्यानं कथितं पापनाशनम्।
धन्यं यशस्यमायुष्यं किं भूयः श्रोतुमिच्छसि॥

इति ब्रह्मवैवर्त्ते श्रीकृष्णजन्मखण्डे दुःस्वप्नदर्शनम् ८२ अध्यायः॥ * ॥ कंसदृष्टदुःस्वप्ना यथा,—

नारायण उवाच।

"अथ कंसो विचिन्त्यैवं दृष्ट्वा दुःस्वप्नमेव च।
समुद्विग्नो महाभीतो निराहारो निरुत्सवः॥
पात्रं मित्रं बुधगणं बान्धवञ्च पुरोहितम्।
समानीय सभामध्ये तानुवाच सुदुःखितः॥

कंस उवाच।

मया दृष्टो निशाशेषे यो दुःस्वप्नो भयप्रदः।
तं निबोध बुधाः सर्व्वे बान्धवाश्च पुरोहित॥
बिभ्रती चोड्रपुष्पाणां मालां सरक्तचन्दनाम्।
रक्ताम्बरं खड्गतोक्षणं खर्परञ्च भयङ्करम्॥
प्रकटाट्टहासञ्च लोलजिह्वा भयङ्करी।
अतीवहृद्या कृष्णाङ्गी नगरे मम नृत्यति॥
मुक्तकेशी छिन्ननासा कृष्णा कृष्णाम्बरापि सा।
विधवा सा महाशूद्री मामालिङ्गितुमिच्छति॥
मलिनं चेलखण्डञ्च बिभ्रती रूक्षमूर्द्धजान्।
ददाति चूर्णतिलकं कपाले मम वक्षसि॥
कृष्णवर्णानि पक्वानि छिन्नभग्नानि सत्वक।
पतन्ति कृत्वा शब्दांश्च शस्त्रशालफलानि च॥
कुचेलो विकृताकारो म्लेच्छो हि रूक्षमूर्द्धजः।
ददाति मद्भूषायां छिन्नभग्नकपर्द्दकान्॥
महारुष्टा च दिव्या स्त्री प्रतिपुत्रवती सती।
बभञ्ज पूर्णकुम्भञ्च अभिशप्य पुनः पुनः॥
अश्वानामोड्रमालाञ्च रक्तचन्दनचर्च्चिताम्।
ददाति मह्यं विप्रश्च महारुष्टोऽभिशप्य च॥
चक्षमङ्गारवृष्टिश्च भस्मवृष्टिः क्षणं क्षणम्।